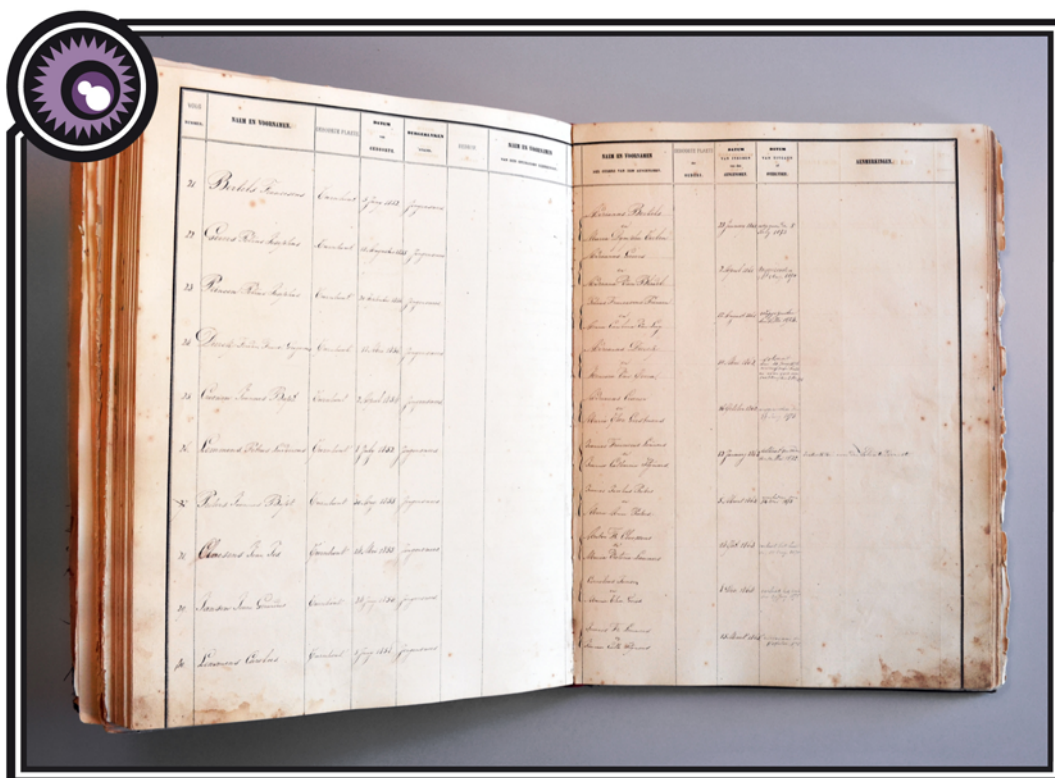

Inschrijvingsregister Sint-Petrusgodshuis Stadsarchief Turnhout

In oktober 2019 kwamen mensen van het Meduceum en Heemkundekring Het Bezemklokje langs op het Stadsarchief met een indrukwekkend zwart boek. In dit register werden tussen 1857 en 1964 alle namen geschreven van de “ouderlingen” en de weeskinderen die in het Turnhoutse Sint-Petrusgodshuis verbleven. Interessant is ook dat het register de ontstaansgeschiedenis van het godshuis en het interne reglement vermeldt.

Iedereen kent wel het woord “gasthuis” maar wat is nu een “godshuis”? Godshuizen waren liefdadigheidsinstellingen waar wezen, arme mensen, mensen met een gebrek of een terminale ziekte een lange tijd of zelfs heel hun leven verbleven. Hun kost en inwoon werden betaald door burgers of verenigingen die op die manier “hun hemel” wilden verdienen. Na de Franse revolutie werd dit soort armenzorg toevertrouwd aan de overheid.

De Commissie van Burgerlijke Godshuizen beheert rond 1830 het middeleeuwse gasthuis in de Gasthuisstraat, de infirmerie en een jongensweeshuis in het Begijnhof en een meisjesweeshuis in de Patersstraat. Er is echter geen apart rusthuis voor arme bejaarden die al te vaak door familie aan hun lot worden overgelaten. Men lost dit op door ze tegen een vergoeding onderdak te geven bij burgers en landbouwers. Dit leidt echter tot heel wat misbruiken. In de jaren 1830 en 1840 gaat men daarom samen met het stadsbestuur op zoek naar een geschikte locatie. Uiteindelijk beslist men om een ruim gebouw op te trekken waarin ook de beide weeshuizen een plaats krijgen. Als locatie kiest men gronden naast het Begijnhof, op het einde van de huidige Wezenstraat (waardoor ook deze straatnaam is verklaard!). Dit is op wandelafstand van de begijnhofkerk, met ruimte voor binnenplaatsen en een boerderij en niet te dicht bij het centrum. Want, “te veel gemeenschap met de stad is voor zulke huizen altoos gevaarlijk.”

Architect Eugène Gife tekent het ontwerp. De kosten, zo'n 70.000 frank, worden betaald door de verkoop van het meisjesweeshuis, subsidie van het stadsbestuur en door vrije giften. Om het meubilair te kunnen betalen verloot men kunst- en handwerk aan 50 cent per lot. De werken gaan van start in oktober 1854 en op 28 september 1856 wordt het gebouw ingehuldigd door niemand minder dan koning Leopold I. In de daaropvolgende jaren bouwt men de afsluitmuren, een washuis, een bakkerij en stallen. Later volgen nog een aantal "apostelhuizen" waar bejaarde echtparen verblijven.

Het godshuis is in de 19de eeuw zeker geen "rust"-huis, dat maakt het reglement wel duidelijk. Mannen en vrouwen, jongens en meisjes worden strikt gescheiden en hebben elk hun eigen binnenplaats. Ze worden "altijd door eene religieus bewaekt en in het oog gehouden". Naar buiten gaan is niet toegestaan, behalve om in groep naar de kerk te gaan. De bejaarden mogen twee keer per jaar een halve dag naar de stad om familie en vrienden te bezoeken. Bezoek ontvangen kan vier keer per jaar. En men moet werken om een deel van de kosten terug te betalen. De meisjes klossen kant, de bejaarde vrouwen staan in voor de keuken, het wassen en het herstellen van kleding, de jongens en mannen werken in de tuin of op de kleine boerderij.

Het jongensweeshuis bleef bestaan tot 1900, het meisjesweeshuis tot november 1949. Het Sint-Pietersgodshuis bleef in gebruik als bejaardenhuis tot de opening van het rusthuis naast het Sint-Elisabethziekenhuis in 1964. Uit het register valt op te maken dat in het godshuis tussen 1857 en 1964 zo'n 1500 bejaarden en zo'n 500 weeskinderen verbleven. Wie weet, misschien was daar ook één van uw voorouders bij?

Tekst: Bart Sas

Foto: Bram Luyts

Archief & Musea Turnhout

Inventaris:

Oorspronkelijk zonder nummer bewaard in de museumcollectie van het Meduceum.
Sinds oktober 2019 in bewaring gegeven aan het Stadsarchief Turnhout.
Grote Markt 1, 2300 Turnhout

Literatuur:

"Het Sint-Petrusgodshuis. Een gesticht voor arme ouderen en wezen",
in *Het Bezemklokje*. Heemkundekring Turnhout, juni 2019, nr. 12/2, p. 13-17 en september 2019, nr. 12/3, p. 14-18.

Het object van de maand is een initiatief van Archief & Musea Turnhout. De objectfiche van dit of van een ander object kan steeds geraadpleegd worden op onze websites (doorklikken naar Object in de kijker).

Archief & Musea Turnhout • Druivenstraat 18 • B-2300 Turnhout

Tel: +32 14 44 33 98 • www.archiefenmuseaturnhout.be

v.u.: Paul Van Miert, Campus Blairon 200, B-2300 Turnhout